

Marcin PASICH

Instytut Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników w Toruniu

Oddział Farb i Tworzyw w Gliwicach

Biuro Normalizacji i Certyfikacji Wyrobów

e-mail: m.pasich@impib.pl

Proces certyfikacji wyrobów z tworzyw sztucznych

Streszczenie: W Instytucie Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników w Toruniu działa Jednostka Certyfikująca Wyroby, która posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji nr AC 004 i spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17065:2013-03. W publikacji przedstawiono krok po kroku proces certyfikacji wyrobów z tworzyw sztucznych m.in. w obszarze dotyczącym opakowań zabezpieczonych przed otwarciem przez dziecko, rur i systemów kanalizacyjnych.

Słowa kluczowe: certyfikacja, PN-EN ISO/IEC 17065:2013-03, akredytacja, PCA, tworzywa sztuczne, opakowania, rury, systemy kanalizacyjne.

PROCESS OF CERTIFICATION OF PLASTICS

Abstract: In the Institute for Engineering of Polymer Materials and Dyes in Toruń works the Product Certification Body which is accredited by the Polish Center for Accreditation (No. AC 004). The Product Certification Body meets the requirements of the PN-EN ISO/IEC 17065: 2013-03. This paper describes, step by step, the products certification process of plastics (e.g. child-resistant packaging, pipes and sewerage systems).

Keywords: certification, PN-EN ISO/IEC 17065:2013-03, accreditation, PCA, plastics, packaging, pipes, sewerage systems

WPROWADZENIE

W Oddziale Farb i Tworzyw w Gliwicach, który jest częścią Instytutu Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników z Torunia zlokalizowana jest Jednostka Certyfikująca Wyroby (JCW), która posiada od 1993 roku akredytację Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) na prowadzenie działalności certyfikacyjnej (nr AC 004) w następującym zakresie:

- certyfikacja zgodności wyrobów – ICS: 23.040; 23.060; 55.020; 83.140; 87.020; 87.040; 87.060; 87.080; 93.030,
- na znak zgodności – ICS: 83.140; 87.040 (znak ekologiczny „E” jest prawnie zastrzeżonym znakiem zgodności Instytutu IMPiB – znak towarowy nr 86669); prawo do oznaczania znakiem „E” przyznawane jest przede wszystkim wyrobom niezawierającym pro-

- dukatów biobójczych oraz niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin i/lub zawierającym nie więcej niż 0,01% (ułamek masowy wyrażonych w procentach) każdego z pierwiastków: As, Ba, Cd, Co, Cr(VI), Hg, Pb, Sb i Se,
- stałości właściwości użytkowych wyrobów budowlanych – system krajowy [1].

Proces certyfikacji zdefiniowano jako czynności, w wyniku których trzecia strona udziela pisemnego zapewnienia, że wyrób, proces, osoba lub system jest zgodny z wyspecyfikowanymi wymaganiami zawartymi w normie lub innym dokumencie normatywnym. Jednostka Certyfikująca Wyroby (JCW) przeprowadza ocenę zgodności jako trzecia strona, a zatem przeprowadza wszystkie działania związane z oceną zgodności jako niezależna od osoby lub organizacji, która dostarcza przedmiot i od

użytkownika zainteresowanego tym przedmiotem; ponadto zapewnia bezstronność i rzetelność usług, gwarantuje klientom ochronę ich interesów oraz poufność informacji [2-3].

Jednostka Certyfikująca Wyroby, która spełnia wymagania PN-EN ISO/IEC 17065:2013-03 [4] realizuje certyfikację zgodności wyrobów i na znaki zgodności według programu certyfikacji typu 5. wg PN-EN ISO/IEC 17067:2014-01, którego podstawowymi elementami są:

- wybór/określenie próbki,
- określenie właściwości wyrobu, które będą badane lub oceniane,
- ocena procesu produkcji i audit elementów systemu zarządzania jakością,
- ocena wyników badań wyrobu na podstawie raportów/sprawozdań z badań,
- podjęcie decyzji o udzieleniu lub odmowie udzielenia certyfikacji,
- wydanie certyfikatu,
- nadzór nad ocenionym wyrobem, obejmujący badania kontrolne próbek, ocenę procesu produkcji i systemu zarządzania jakością oraz sprawdzenie sposobu wykorzystania certyfikatu zgodności w tym znaku zgodności, jeżeli klient jest uprawniony do jego stosowania [5].

W celu spełnienia wymagań zapisanych w ogólnym programie typu 5. JCW przygotowała dwa dokumenty:

- program certyfikacji wyrobów na certyfikat zgodności (CZ) [6],
- program certyfikacji wyrobów na znak ekologiczny „E” (E-CERT) [7],

które dokładnie opisują proces dobrowolnej certyfikacji oraz zapewniają prowadzenie rzetelnej i bezstronnej oceny zgodności.

Certyfikacja wyrobów budowlanych na krajowy certyfikat stałości właściwości użytkowych (w tym ocena i ewaluacja Zakładowej Kontroli Produkcji) prowadzona jest według krajowego systemu oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych (system 1) określonego w *Rozporządzeniu Ministra In-*

frastruktury i Budownictwa z dnia 17 listopada 2016 r. w sprawie sposobu deklarowania właściwości użytkowych wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym.

REALIZACJA PROCESU CERTYFIKACJI

1. Złożenie wniosku i jego przegląd

Jednostka Certyfikująca Wyroby wymaga złożenia formalnego wniosku o przeprowadzenie procesu certyfikacji wyrobu na specjalnie przygotowanym formularzu zamieszczonym na stronie <http://www.gliwice.impib.pl/> w zakładce Oferta – Certyfikacja Wyrobów. Do wniosku należy dołączyć wymaganą dokumentację (w tym odpowiedni kwestionariusz producenta lub dystrybutora/importera), która w pełni będzie charakteryzowała certyfikowany wyrób. Złożony wniosek, który jednocześnie zawiera zobowiązanie wnioskodawcy do wniesienia opłat za proces certyfikacji, zostanie poddany przeglądowi w celu upewnienia się m.in.: że zakres wnioskowanej certyfikacji jest zdefiniowany, informacje o wnioskującym i wyrobie są wystarczające do przeprowadzenia procesu certyfikacji oraz, że JCW ma kompetencje i możliwości do prowadzenia działalności certyfikacyjnej w odniesieniu do wnioskowanego zakresu certyfikacji. Wniosek spełniający wymogi formalne podlega rejestracji, a wnioskodawca otrzymuje potwierdzenie przyjęcia wniosku o przeprowadzenie certyfikacji wyrobu, natomiast gdy wniosek jest niekompletny, wnioskodawca proszony jest o jego uzupełnienie [3, 6, 7].

2. Badania dla potrzeb certyfikacji i analiza wyników badań

Wnioskodawca ubiegający się o przeprowadzenie certyfikacji wyrobu jest zobowiązany do przeprowadzenia badań typu w akredytowanym

laboratorium badawczym. W przypadku braku takiego laboratorium w wymaganym zakresie badań JCW dopuszcza przeprowadzenie badań w laboratorium nieakredytowanym, ocenionym przez Jednostkę Certyfikującą Wyroby na zgodność z mającymi zastosowanie wymaganiami PN-EN ISO/IEC 17025:2005. Wyniki badań wyrobu na potrzeby pierwszej certyfikacji są ważne przez 12 miesięcy, a przy ponownej certyfikacji 24 miesiące (nie dotyczy wyrobów budowlanych w systemie 1.), licząc od daty przeprowadzenia badań. JCW przeprowadza analizę wyników badań i porównuje je z wymaganiami dokumentu odniesienia wskazanego przez wnioskodawcę [3, 6-8].

3. Audit systemu zarządzania jakością i inspekcja procesu produkcji lub inspekcja ZKP

Wnioskodawca we wniosku deklaruje, czy jest producentem wyrobu objętego wnioskiem czy dystrybutorem/importerem, gdyż od tego zależy rodzaj oceny, jakiej zostanie poddany na miejscu, u siebie. W przypadku producenta przeprowadza się zarówno audit elementów systemu zarządzania jakością, jak i ocenę procesu produkcji lub inspekcję Zakładowej Kontroli Produkcji (wyroby budowlane), która ma dostarczyć odpowiedzi na pytanie, czy klient gwarantuje stabilną produkcję wyrobów zgodnych z wymaganiami określonego dokumentu normatywnego, a w przypadku dystrybutora/importera audytuje się jedynie elementy systemu zarządzania jakością. Taka forma oceny przeprowadzana jest przed podjęciem decyzji w sprawie certyfikacji oraz co roku w nadzorze nad wydanym certyfikatem [3, 6, 7].

4. Przegląd wyników oceny i decyzja w sprawie certyfikacji

Na podstawie przeprowadzonego przeglądu wyników oceny, a także wszelkich informacji uzyskanych w trakcie procesu certyfikacji, podejmowana jest decyzja o udzieleniu bądź odmowie udzielenia certyfikacji.

- W przypadku pozytywnej decyzji o certyfikacji wnioskodawca otrzymuje do podpisania umowę, która reguluje prawa i obowiązki stron.

- W przypadku odmowy udzielenia certyfikacji Jednostka Certyfikująca Wyroby powiadamia wnioskodawcę o jej przyczynie, wskazując stwierdzone niezgodności, które wnioskodawca powinien usunąć w celu spełnienia wymagań certyfikacyjnych. Wnioskodawcy przysługuje prawo do odwołania się od decyzji [3, 6, 7].

5. Wydanie certyfikatu i nadzór nad certyfikowanym wyrobem

Po podpisaniu umowy i jej zwrocie do JCW oraz po uregulowaniu należności związanych z procesem certyfikacji wydawany jest certyfikat zgodności lub krajowy certyfikat stałości właściwości użytkowych (wyroby budowlane), który jest dokumentem potwierdzającym udzielenie certyfikacji i zgodności wyrobu z wyspecyfikowanymi wymaganiami zawartymi we wskazanej normie bądź innym dokumencie normatywnym. Certyfikat zgodności przyznawany jest na okres trzech lat, natomiast krajowe certyfikaty stałości właściwości użytkowych (wyroby budowlane) wydawane są w przypadku oceny wg normy PN – bezterminowo, a w przypadku w przypadku oceny według krajowej oceny technicznej – do daty ważności tego dokumentu.

Jednostka Certyfikująca Wyroby sprawuje coroczny nadzór nad wydanym certyfikatem, który obejmuje:

- inspekcje procesu produkcji i audyty elementów systemu zarządzania jakością u klienta,
- inspekcje Zakładowej Kontroli Produkcji (dotyczy wyrobów budowlanych),
- ocenę sposobu wykorzystywania certyfikatu przez posiadacza certyfikatu,
- sprawdzenie, w jaki sposób umieszczany jest znak zgodności (jeżeli posiadacz certyfikatu jest upoważniony do stosowania znaku ekologicznego „E” wydanego na podstawie programu E-CERT),
- ocenę badań próbek wyrobów pobranych – raz w okresie ważności certyfikatu – u Klienta i/lub zakupionych w handlu wykonywanych w akredytowanym laboratorium badawczym lub nieakredytowanym laboratorium ocenionym przez JCW [3, 6, 7].

6. Rozszerzenie zakresu certyfikacji

W okresie ważności certyfikacji, na wniosek klienta, Jednostka Certyfikująca Wyroby w oparciu o stosowne dokumenty i czynności może rozszerzyć zakres certyfikacji o dodatkowe odmiany/wersje certyfikowanego wyrobu, jeżeli nie różnią się one znacząco i spełniają wszystkie wyspecyfikowane wymagania dla wyrobu, który jest już certyfikowany; rozszerzając zakres certyfikacji zachowuje się termin jej ważności [3, 6, 7].

7. Odpowiedzialność prawna

Uzyskany przez klienta certyfikat nie zwalnia go z odpowiedzialności za ten wyrób oraz

za skutki wynikające z użytkowania wyrobu niewłaściwej jakości, ani nie powoduje przeniesienia części tej odpowiedzialności na Jednostkę Certyfikującą Wyroby [3, 6, 7].

8. Wykaz wyrobów objętych certyfikacją wyrobów z tworzyw sztucznych

W poniższych trzech tabelach przedstawiono dokumenty normatywne, które są w zakresie akredytacji Jednostki Certyfikującej Wyroby Instytutu IMPiB w obszarze tworzyw sztucznych. W celu zapoznania się z pełnym zakresem akredytacji JCW zaprasza swoich obecnych i przyszłych klientów na stronę Polskiego Centrum Akredytacji: www.pca.gov.pl – akredytacja nr AC 004.

Tabela 1. Wykaz wyrobów objętych certyfikacją zgodności wyrobów [1]

Table 1. List of products covered by product conformity certification [1]

Nazwa wyrobu/grupy wyrobów	Program certyfikacji	Norma/dokument normatywny	ICS
Rurociągi i elementy rurociągów	CZ	PN-EN 1329-1:2014-03	23.040
		PN-EN 1451-1:2001	
		PN-EN 1519-1:2002	
		PN-EN 1852-1:2010	
		PN-EN 1852-1:2010/Ap1:2010	
		PN-EN 12200-1:2002	
		PN-EN 12201-1:2012	
		PN-EN 12201-5:2012	
		PN-EN 12666-1+A1:2011	
		PN-EN 13476-1:2008	
		PN-EN 13476-2:2008	
		PN-EN ISO 10931:2007	
		PN-EN ISO 11296-1:2011	
		PN-EN ISO 11298-1:2011	
		PN-EN ISO 15493:2005	
		PN-EN ISO 15494:2005	
		PN-EN ISO 15874-1:2013-06	
		PN-EN ISO 15874-5:2013-06	
		PN-EN ISO 15875-1:2005	
		PN-EN ISO 15875-1:2005/A1:2008	
PN-EN ISO 15875-5:2005			
PN-EN ISO 15876-1:2009			
PN-EN ISO 15876-5:2009			
PN-EN ISO 21003-1:2009			
PN-EN ISO 21003-5:2009			
PN-EN ISO 22391-1:2010			
PN-EN ISO 22391-5:2011			

Rury z tworzyw sztucznych	CZ	PN-EN 1453-1:2002 PN-EN 1453-1:2002/Ap1:2003 PN-EN 1796:2013-07 PN-EN ISO 1452-1:2010 PN-EN ISO 1452-2:2010 PN-EN ISO 1452-4:2011 PN-EN ISO 1452-5:2011 PN-EN ISO 11296-3:2011 PN-EN ISO 11296-4:2011 PN-EN ISO 11298-3:2011 PN-EN ISO 15874-2:2013-06 PN-EN ISO 15875-2:2005 PN-EN ISO 15875-2:2005/A1:2008 PN-EN ISO 15876-2:2009 PN-EN ISO 21003-2:2009 PN-EN ISO 21003-2:2009/A1:2011	23.040
Rury z tworzyw sztucznych	CZ	PN-EN ISO 22391-2:2010 PN-C-89221:1998 PN-C-89221:1998/Az1:2004 PN-ISO 11922-1:2013-12	23.040
Łączniki z tworzyw sztucznych	CZ	PN-EN ISO 1452-3:2011 PN-EN 12201-3+A1:2013-05 PN-EN ISO 15874-3:2013-06 PN-EN ISO 15875-3:2005 PN-EN ISO 15876-3:2009 PN-EN ISO 21003-3:2009 PN-EN ISO 22391-3:2010	23.040
Przewody giętkie	CZ	PN-EN ISO 1307:2008	23.040
Uszczelnienia rurociągów i przewodów giętkich	CZ	PN-EN 681-2:2003 PN-EN 681-2:2003/A2:2006 PN-EN 681-4:2003 PN-EN 681-4:2003/A2:2006	23.040
Zawory	CZ	PN-EN 12201-4:2012	23.060
Opakowania	CZ	PN-EN 862:2006 PN-EN ISO 8317:2016-03	55.020
Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	CZ	PN-EN ISO 7823-1:2004 PN-EN ISO 7823-2:2004 PN-EN ISO 7823-3:2009 PN-C-89206:2005 PN-C-89261:1997	83.140

Rury i łączniki z tworzyw sztucznych nieprzeznaczone do przesyłania płynów	CZ	PN-EN 12201-2+A1:2013-12	83.140
Systemy kanalizacyjne zewnętrzne	CZ	PN-EN 1401-1:2009 PN-EN 13476-3+A1:2009 PN-EN 13566-2:2006 PN-EN ISO 11296-7:2013-06 PN-EN 14364:2013-07 PN-EN 14758-1:2012 PN-EN 14758-1:2012/Ap1:2015-05	93.030

Tabela 2. Wykaz wyrobów objętych certyfikacją na znaki zgodności [1]

Table 2. List of products covered by certification of conformity marks [1]

Nazwa wyrobu/grupy wyrobów	Program certyfikacji	Norma/dokument normatywny	ICS
Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	E-CERT	Kryteria Techniczne nr 21/2014, wyd. 1	83.140

Tabela 3. Wykaz wyrobów budowlanych objętych certyfikacją stałości właściwości użytkowych wyrobu budowlanego [1]

Table 3. List of construction products covered by certification of constancy of properties utility of construction product [1]

Rodzaj działalności	Dokument odniesienia
Certyfikacja stałości właściwości użytkowych wyrobu budowlanego (System 1)	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 listopada 2016 r. w sprawie sposobu deklarowania właściwości użytkowych wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym (Dz. U. 2016, poz. 1966)

Grupa wyrobów budowlanych	Krajowy system oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych	Krajowe specyfikacje techniczne i/lub warunki oceny
34. Wyroby do zatrzymywania ognia, uszczelniające i ochrony ogniowej, wyroby zmniejszające palność		
Wyroby oddzielające lub uszczelniające w przypadku pożaru. Wyroby stosowane jako zabezpieczenia ogniochronne (łącznie z powłokami)	1	Aprobaty Techniczne

PODSUMOWANIE

Proces certyfikacji wyrobów przynosi wiele korzyści. Do głównych zalet certyfikacji należy zaliczyć przede wszystkim: zwiększenie liczby odbiorców certyfikowanych wyrobów, którzy niekiedy wręcz wymagają posiadania certyfikatu zgodności (w pewnych obszarach posiadanie certyfikatu zgodności jest wprost wymagane przez prawo), wzrost zaufania do certyfikowanych wyrobów, a tym samym do producenta bądź dystrybutora/importera, potwierdzenie zgodności wyprodukowanego wyrobu z wymaganiami normy odniesienia, wzrost konkurencyjności na rynku, stały proces doskonalenia i rozwoju projektów związanych z wdrażaniem coraz to nowych, lepszych wyrobów przeznaczonych do certyfikacji, wzrost zadowolenia odbiorców i użytkowników certyfikowanych wyrobów spowodowany świadomością nadzoru nad wyrobem sprawowanym przez trzecią stronę.

LITERATURA

1. Zakres akredytacji Jednostki Certyfikującej Wyroby nr AC 004, wyd. 18. z 19.06.2017, Polskie Centrum Akredytacji, Warszawa
2. PN-EN ISO/IEC 17000:2006 *Ocena zgodności – Terminologia i zasady ogólne*
3. Informator dla klientów: *Opis systemu certyfikacji wyrobów*, wyd. 13. z 10.07.2017, Biuro Normalizacji i Certyfikacji Wyrobów Instytutu IMPiB w Toruniu
4. PN-EN ISO/IEC 17065:2013-03 *Ocena zgodności - Wymagania dla jednostek certyfikujących wyroby, procesy i usługi*
5. PN-EN ISO/IEC 17067:2014-01 *Ocena zgodności - Podstawy certyfikacji wyrobów oraz wytyczne dotyczące programów certyfikacji wyrobów*
6. *Program certyfikacji wyrobów na certyfikat zgodności (CZ)*, wyd. 9. z 01.07.2016, Biuro Normalizacji i Certyfikacji Wyrobów Instytutu IMPiB w Toruniu
7. *Program certyfikacji wyrobów na znak ekologiczny „E” (E-CERT)*, wyd. 9. z 01.07.2016, Biuro Normalizacji i Certyfikacji Wyrobów Instytutu IMPiB w Toruniu
8. PN-EN ISO/IEC 17025:2005 *Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących*

Data wpłynięcia artykułu do redakcji: 15-09-2017

Data akceptacji publikacji do druku: 04-10-2017